

GAUK

UPCODE™
GIDASkeliAs
EKONOMIKA IR VISUOMENĖMykolas Drunga
Kas iš tiesų yra
liberalizmas?BALTIJOS
TYRIMAI:
Kiek lietuvių
apsisprendė
imtis verslo?

1%

2008

2%

2009

4,7%

2010

Prenumeru
žurnalą
Kelias

APIE ŽURNALĄ KELIAS

PRENUMERATA

KONTAKTAI

PRIEŠKA

→

- ☞ Makroekonomika
- ☞ Rinkos ir finansai
- ☞ Pramonė
- ☞ Energetika
- ☞ Ekologija
- ☞ Transportas
- ☞ Technologijos
- ☞ Teisė
- ☞ Partneriai
- ☞ Karjera
- ☞ Nuorodos
- ☞ Parduodama technika

Kelias.net » Teisė

Sodros reforma – tai, ko nėra

SODROS deficitas grėsmingai artėja prie milijardo litų, ir nematyti nė menkausio pagrindo, kad niek nedarant jis nustotų augti. Vyriausybė siūlo iki 65 metų didinti pensinį amžių, atsisakyti dubliuojam pensijų ir nebeskirti naujų privilegijų, didinti darbdavių išmokas už ligos dienas, subalansuoti motinystės/tėvystės išmokų tarifus su išlaidomis. Prezidentė sako negalinti komentuoti SODROS reformos, nes negalinti komentuoti, to, ko nėra.

Ką daryti SODRAI? Diskusijos apie ją dalyviai – LLRI prezidentė Rūta VAINIENĖ, SEB prezidento patarėjas Gitanas NAUSĖDA, Lietuvos Banko ekonomikos departamento direktorius Raimundas KUODIS. Pokalb moderavo žurnalistė Rita MILIŪTĖ.

Ar dabartinė socialinio draudimo sistema turi teigiamų savybių, kurias reiktų išsaugoti reformuojant ją?

R. Vainienė. Sunku jų rasti, nes SODRA nepatenkinti ir tie, kurie moka įmokas, ir tie, kurie gauna, tačiau pagrindinis privalumas – tai, kad išmokos, tegu mažos, bet garantuotos, yra. Iki šiol žymesnių sutrikimų gauti jas nebuvo, nors ir labai didele kaina.

G. Nausėda. Be jokios abejonės, kol SODRA egzistuos, ji garantuos tam tikrą pensijos standartą. Tačiau tai yra pinigų katilas su visomis iš to išplaukiančiomis teigiamomis ir neigiamomis pasekmėmis. Ka ekonomikai klostosi geriau ir į tą katilą surenkama daugiau pinigų, politikai gali daryti jiems labai patinkančius sprendimus – kelti socialines išmokas, didinti pensijas ir t.t., bet kai ekonomika staiga susitraukia, dažnai tie sprendimai atsiskaido priešingai bumerango galu – taip ir atsitiko Lietuvoje. Būtų gera užtikrinti tam tikrą SODROS finansų stabilumą, kad lešos nebūtų taip išparceliuojamos, kai ekonomika auga sparčiau, ir nebūtų atsiduriama labai apvertktoje padėtyje tuo metu, kai ekonomika natūraliai susitraukia. Net klasikinio ciklo atveju ekonomikos nuosmukis gimdo papildomą fiskalinį spaudimą, tame tarpe ir SODRAI. Tokiu atveju valstybė turi būti sukaupusi tam tikrą lašinukų kiekį juodai dienai.

Pone Kuodi, Jūs ką nors saugotumėt dabartinę sistemą?

R. Kuodis. Saugočiau pačią SODRA, kadangi atsiranda siūlymų, tarkim LLRI, kad SODRA iš viso reiktu išmونتuoti. Aš prisijungiu prie to gausaus būrio ekonomistų, kurie mano, kad socialinio draudimo sistemos įvedimas buvo vienas iš svarbiausių pažangios žmonijos sprendimų, kuris smarkiai sumažino skurdą tar tiku metu, ir aš manau, kad šita sistema turi veikti. Pritariu ponui Medaiskui (Teodoras Medaiskis, buvęs socialinės apsaugos ministras – RM), kuris sakė, kad jei yra automobilis, kurio nemokame vairuoti, ne automobilis kaltas, o politikai, kurie dėl to populizmo, dėl to balsų pirkimo prieš rinkimus smarkia išbalansuoja šią sistemą ir sukuria finansinę prasmę nepagrįstus lūkesčius, kurie po to ir kelia problemų.

Jūs esat sakę, kad sutvarkyta SODRA turėtų funkcionuoti kaip tvarkingai veikiantis bankas. Ar dabartin sistema gali taip veikti, turint galvoj Lietuvos politikos realijas ir tai, ką Jūs pats sakėt – kad kiekviena politika prieš kiekvienus rinkimus siekia pasirodyti geresnis?

R. Kuodis. Todėl jau keletą metų ir siūlau reformą, kuri yra ganėtinai radikali. Šiuo metu yra tik įmoku apskaita – kiek mes sumokame SODRAI, bet tai iš esmės nelabai ką lemia: daug uždirbantys gali gaut beveik tokią pat pensiją, kaip ir mažai uždirbantys arba tie, kurie beveik nemokėjo SODRAI. Pagal man siūlomą planą kiekvienas turėtų individualią sąskaitą, kurioje būtų tikri pinigai, nors jie liktų virtualūs te prasme, kad SODRA išmokas mokėtų iš einamųjų įmokų, bet jie būtų tartum privatus pensijų fondas, kaip kad yra antrosios pakopos fondai, ir mes žinom iki kiekvieno cento, kiek esam ten sukaupę pinigų. Manau tai išspręstų nemažą dalį tų neskaidraus politinio perkirstymo problemų, kas paprastai panaudojama kažkokiems politiniams tikslams, taip diskredituojant pačią dabartinę SODROS sistemą.

R. Vainienė. Negaliu sutikti, Raimundai, dėl to, kad tavo pasiūlytas modelis eliminuotų dalį politinės įtakos. Kaip ir pats sakai, tie pinigai sąskaitose būtų virtualūs, ir kai ateitų laikas mokėti išmokas, tas litas, arba taškas, būtų įvertintas pagal to meto SODROS galimybes, ir atsitiktų taip, kaip dabar atsitinka su privalomuoju sveikatos draudimu, kuomet sveikatos priežiūros paslaugos įvertinamos balais, ir balas anksčiau buvęs lygus 1 litui, po to tapo lygus 89 centams, vėliau vertė dar sumažinta. Žodžiu, su tuc koeficientu, kuris būtų įvestas, žmonių neva sukauptas dydis būtų konvertuojamas į tai, ką įmanoma tuc metu išmokėti. O galimybių išmokėti dėl demografinių aplinkybių, dėl žmonių paskatų dalyvauti SODROS sistemoje bus vis mažiau.

Pone Nausėda, kokia Jūsų socialinio draudimo vizija?

G. Nausėda. Man būtų sudėtinga sugalvoti trečiąją poziciją, kadangi čia susikerta dvi gal ir ne kraštutinės nuomonės minėtu klausimu, bet dvi alternatyvos. Manau, SODROS graučius reiktų palikti. Aišku, didesnę pensijų diferenciaciją būtų galima pasiekti kitaip nuimant išmokų „lubas“, bet ilgalaikiu požiūriu aš solidarizuočiausi su Raimundu – manau, iš tikrųjų būtų galima sukurti tokią sistemą, ji iš dalies būtų panaš į privačius kaupiamuosius pensijų fondus, nes ten irgi esama ryšio tarp įmokų ir investicijų bei gaunam

☞ Naujas numeris

Politikoje groti džiazą

☞ Iššifruok

Prenumeruokite
žurnalą
KELIAS

☞ Katalogas

Renginių
kalendorius

2010 | Birželis

P	A	T	K	P	Š	S
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Festivaliai ir didžiosios
šventės

2010-06-07 | 2010-06-07

leškoti

☞ Kuro kainos
šandien

	A98	A95	DK	LPG
Lukoil	4,21	4,13	3,56	1,99
Orlen	4,29	4,15	3,58	1,99
Alexela	4,115	4,10	3,53	-
Statoil	4,32	4,17	3,56	1,99

■ APKLAUSA

Kaip vertinate ažiotažą dėl „skalūnų dujų revoliucijos“?

- JAV bendrovių išpūstas burbulas
- tai gera alternatyva gamtinėms dujoms
- skalūnų dujų vieta tik šalia tradicinių energijos išteklių
- dėl skalūnų dujų kai kurios šalys neteks geopolitinio svorio
- bus taip, kaip rusai ir vokiečiai norės

Balsuoti

Rezultatai

išmokų. Bet kuriuo atveju, manau, jau 5–10 metų dabartinių dviejų sistemų egzistavimas viena šalia kitos padeda diversifikuoti riziką, tačiau bėda, kad pastaruoju metu dėl politikų sprendimų privačių fondų sistema patyrė skaudų smūgį, ir, kaip sako toks gražus žodis, yra šiek tiek nusisūta. Tokiu atveju negalima tikėtis, kad privatūs investiciniai fondai galėtų įsibėgėti ir teikti tikrai geras paslaugas savc klientams. Bet duok Dieve, gal artimiausioje ateityje bus priimti politiniai sprendimai, kurie bent iš dalies atstatytų tuos praradimus, kurie stipriai stabdo privačių kaupiamųjų pensinių fondų plėtrą Lietuvoje.

Kad SODRA būtų gyvybinga, reikėtų mažinti išmokas. Kurios iš jų, Jūsų nuomone, galbūt yra nenatūralios dabartinės sistemos funkcijos, kurių galbūt galima atsisakyti, taip mažinant išmokamų pinigų kiekį?

R. Vainienė. Bandant visą SODROS sistemą perstatyti nuo galvos ant kojų, tai praktiškai trys išmokų rūšys – ilgos pašalpa, sveikatos draudimas, draudimas nuo nelaimingų atsitikimų darbe–sietinos su draudiminiu įvykiu. Kas kiya, kodėl draudžiama turi būti valstybinėje SODROJE, o ne privačioje rinkoje. Tokie produktai galėtų būti ir privalomi, kaip civilinės atsakomybės draudimas. Kita dalis įvykių – nedraudiminiai. Senatvė tikrai ateis, nuo to neapsidrausi, draustis reikia nuo ankstyvos mirties, senatvė reikia taupyti. Ir taupyti ne taškus, o tikrus litus, ir tam yra ta antroji pakopa, tai privatus kaupimas Daugybė kitų išmokų – netekto darbingumo, našlių ir našlaičių, laidojimo, kompensacinės motinystės, tėvystės išmokos, profesinės reabilitacijos, nedarbo draudimo išmoka – nei draudiminiai, nei privalom apsirūpinti. Pavyzdžiui, motinystė yra visiškai planuojamas įvykis, ir žmonės kažkodėl mielai susitaupc atostogoms, bet pasiruošti kūdikio gimimui jie nebesugeba. Apskritai iškyla žmogaus atsakomybės klausimas, ir tokios išmokos turėtų būti mokamos tik tuomet, kai žmonės tikrai neturi pajamų ir turto. Be to, motinystei ir tėvystei dabar draudžiasi ir tie žmonės, kurie yra nevaisingo amžiaus arba negali turēt vaikų, privalomas draudimas čia, mūsų galva, netinka.

R. Kuodis. Ponios Rūtos išvardyti įvykiai gali būti laikomi draudimoniais, jeigu žvelgsime į juos iš teisingos perspektyvos. Filosofas Johnas Rawlsas, diskutuodamas apie teisingumą, įvedė sąvoką „nežinomumc uždanga“. Jei mes nežinome, gimsime moterimi ar vyru, tai motinystės pašalpa gali būti draudimo įvykis Nedarbo pašalpa: tikimybė prarasti darbą įvairiems žmonėms skiriasi, bet vėlgi – ji nėra šimtaprocentinė Mes savo sprendimais galim daryti įtaką tokiai tikimybei, tai komplikuoja pačią draudimo sistemą, bet įvykis vis tiek yra draudiminis, nesvarbu, ar mes mesime darbą vien tam, kad pasiimtume kelių šimtų litu bedarbio pašalpa. Pensijos – taip, sutinku, tai iš dalies yra vartojimo perkėlimo iš mūsų produktyvaus amžiaus į mūsų senatvę instrumentas, prievartinis instrumentas, nes prievarta yra būtina dėl to, kac žmonės paprastai yra trumparegiai ir nesugeba susitaupyti savarankiškai. Kitas dalykas – draustis reikia ne nuo ankstyvos mirties, kaip sako Rūta, o nuo vėlyvos mirties. Kas bus, jei mes, tarkim, savanoriška draudžiamės ir savanoriškai kaupiame savo pensijai, manydami, kad gyvensime iki kokių 75-erių metų, bet staiga pasirodo, kad Dievas mums davė gyventi iki šimto metų?

G. Nausėda. Jeigu kalbame apie tai, kad SODRĄ būtina išsaugoti, turbūt reikia kalbėti apie didesn skaidrumą ir apie tai, kad dabartinė išmokų sistema ne visada yra adekvati ekonominei tikrovei. Kai kuriu išmokų dydis yra nustatytas remiantis politiniais-konjunkūriniais išskaičiavimais ir neretai yra permelyc didelė prabanga šaliai, kuri yra patekusi į rimtą ekonominę padėtį. Dar vienas klausimas, kuris man atrodc svarbus – padaryti SODRĄ bent kiek nepriklausomą nuo politinių sprendimų. Neturiu vilčių, kad ji gali būt visiškai nuo jų nepriklausoma, tačiau bent kiek laisvesnė nuo politinio ciklo svyravimų.

Kitaip tarant, nuo rinkimų?

G. Nausėda. Nuo rinkimų, kai tie visi „gerieji“ sprendimai yra priimami prieš rinkimus, nors tuo metu ekonominė padėtis gal reikalautų elgtis priešingai. Nežinau, kaip instituciškai tokią sąrangą užtikrinti, bet SODRA turi išlikti ta šerdis, aplink kurią arba papildomai prie kurios turi funkcionuoti privatūs kaupiamieji pensijų fondai. Juose dalyvauti galbūt ir neįmanoma prievarta, jei žmogus yra trumparegis ir neatideda pinigėlių senatvei, bet valstybė nebūtinai griebdama už sprando galėtų skatinti ekonominėmis priemonėmis – tiek pati prisidedama ir taikydama vadinamąjį kombinuotą pensijų kaupimo modelį, tiek ir skatinama darbdaviaus daryti tą patį. Yra Lietuvoje viena kita bendrovė, kuri taiko savo darbuotojams privataus pensiju fondo kaupimo modelius, ir jie keletą metų sėkmingai funkcionuoja. Tačiau tai kol kas nėra masinė praktika, o vyriausybė, švelniai tarant, nepadeda tiems fondams formuotis.

Kaip vertinate būtinybę ir galimybę didinti pensinį amžių? Ar tai irgi tebus su rinkimais susieti neįgyvendinti siūlymai?

R. Kuodis. Paprastai kalbame apie senėjimą kaip apie didžiulę grėsmę, tačiau iš tikrųjų tai yra didžiulis žmonijos laimėjimas. Visi norime gyventi ilgiau, ir šiuolaikinės sveikatos apsaugos technologijos bei kit dalykai lemia, kad mes tolydžio vis ilgiau gyvename. Tai yra labai gerai, klausimas tiktai kyla, ką su tokiu amžiumi daryti, kaip išvengti finansinių bombų, kurios susijusios su senėjimu. Iš esmės nėra kito kelio, tik pensinio amžiaus didinimas. Mes negalim leisti sau gyventi iki 80 metų, o dirbti iki 50-ies arba 52-ju, kaip graikai. Nei įmokų didinimas, nei santykiinių pensijų mažinimas nėra tie gerieji keliai. Vienintelis tikras kelias – pensinio amžiaus didinimas, kad pensijoje praleistume ne ilgiau kaip 15–20 metų. Manau, taip darys ir Lietuva, ir kitos šalys.

R. Vainienė. Čia sutariame su Raimundu, šitoj sistemoj nėra kitos išeities, ir būtent tai, kad sistema vers vėl ir vėl ilginti pensinį amžių, o žmonės ieškos būdų, kaip jį apelti įvairiais invalidumo pažymėjimais (ta kitose šalyse ir vyksta), yra dar vienas motyvas, dėl ko mes siūlome išeiti iš šitos sistemos.

Bet žmonės sako, kad numirs anksčiau, negu išeis į pensiją, nes toks statistinis vidurkis.

G. Nausėda. Žmonių pasipiktinimą, kad ilginamas pensinis amžius, nors gyvenama trumpiau, negu išsivysčiusiose valstybėse, galima suprasti. Bet kyla klausimas, kodėl Japonijoje žmonės gyvena daugiau kaip aštuoniasdešimt metų, tačiau, nepaisant to, socialinio draudimo sistemos ten normaliai funkcionuoja, o ir pensijos yra gerokai didesnės negu pas mus. Visgi susiekime tuos dalykus ir su mokesčių mokėjimc kultūra Lietuvoje. Gal ir drastiškai skambės, bet žmonės ar žmonės, šiaandien mokantys atlyginimus vokeliuose, vagia pensijas iš savo tėvų. Ilgindami pensinį amžių (o aš esu priverstas tokiai priemone pritarti, nes tai yra demografinės padėties loginė išdava), nepamirškime ir kitų SODROS formavimo šaltinių ir bėdų ją formuojant – šešėlinės ekonomikos ir atlyginimų vokeliuose.

Motinystės išmokos kritikuojamas kaip per didelės neturtingai valstybei, bet ryžtingų sprendimų jas greitai sumažinti nebuvo.

R. Kuodis. Motinystės išmokos yra geras dalykas ir prisidėjo skatinant gimstamumą. Tačiau sistema buvc diskredituota vagysčių, kurioms pagrindą padėjo pati valdžia, susiedama išmokų dydį su nėsčiosios atlyginimu. Aš siūliau skaičiuoti pašalpa pagal laikotarpį iki nėsčtumo. Atrodo, kad taip ir bus padaryta laikotarpis bus pakeistas į metus iki nėsčtumo. Vidutinė motinystės pašalpa gerokai viršijo vidutinę moters alga, piktnaudžiauta buvo masiškai.

Bet oponentai gali sakyti, jog motinystė buvo skatinama skolinantis – taigi, kitos kartos sąskaita.

R. Kuodis. Bet tie vaikai ateityje mokės būsimas pensijas, čia abipusė nauda.

R. Vainienė. Bet dar neaišku, ar tie vaikai užaugę čia liks gyventi, jei šalies ekonominė politika nebus patraukli. Kol kas tikrai reikia pasiręngti, kad reikės daugiau lopšelių, darželių, o paskui ir mokinic

krepšelių.

Kokios galimybės sumažinti pačios SODROS administravimo išlaidas?

R. Kuodis. Tai vienas iš mitų, kuriais naudojantis siekiama prastumti privačius pensijų kaupimo sprendimus. Vienas didžiausių viešojo socialinio draudimo fondo pranašumų yra mažos sąnaudos, palygint su privačiais fondais – 1–2% surenkamų įmokų. Privačiuose fonduose jos gali siekti iki 40%. Tai susiję su reklama, su investuotojų samdymu, akcijų pardavimo mokesčiais, o SODRA neturi nei ką parduoti, nei ką investuoti, jai nereikia reklamuotis, todėl jos sąnaudos mažos. Mitologizuojami jos gausūs pastatai. Taip yra kur spaustis, bet padėtis nėra tokia dramatiška.

R. Vainienė. SODROS ir privačių fondų administravimo kainos – skirtingi dalykai. Paskirstyti pinigus yra lengva ir pigu, o investuoti ir iš to uždirbti – sunkiau ir dėl to brangiau. Palyginimui – ar nukirpti plikai, ar padaryti šukuoseną. Vidinių rezervų taupyti mato patys darbuotojai, kurie sako, kad po kompiuterizavimo galima atleisti 1000 žmonių iš 4000. SODRA, kaip ir geležinkeliai, tapo savotiška kadrų prieglauda.

R. Kuodis. Taip per metus sutaupyti 12 mln. Lt – lašelį dešimt milijardiniame SODROS biudžete.

G. Nausėda. SODROS administravimo išlaidos santykinai mažos, nes tai didžiulis pinigų katilas, palygint apgailėtiniomis privačių fondų lėšomis. Iš dalies Raimundas teisingas, bet matome, kiek SODROJE atsiveria taupymo rezervų. Per metus SODROJE vidutinis darbo užmokesis sumažėjo daugiausiai šalyje – maždaug trečdaliu. Kita vertus – daug ar mažai tų pastatų, bet kodėl jie visi turi būti SODROS balanse, kai nei bankai jų atsisakė?

Politikai dažnai kalba, kad SODRA balansuoja ties bankroto riba. Ar ji gali bankrutuoti – bent tuo laikotarpiu, kol valstybė pajėgi skolintis?

G. Nausėda. Neįsivaizduoju, kaip tie susiję indai galėtų egzistuoti atskirai. SODRA pagal savo funkciją bankrutuoti negali. Manau, jos techninis bankrotas neįmanomas, kol yra valstybės biudžetas.

R. Kuodis. Ponia Vainienė SODRA jau seniai moraliai bankrutavo, nes neparemta kaupimu. Aš, kaip ekonomistas, ramiau į tai žiūriu...

G. Nausėda. Tai ponia Vainienė – ne ekonomistė?

R. Vainienė. Aš – boba...

R. Kuodis. Tai yra paskolų sistema, kai dirbantieji skolina vartojimo paskolas seniems žmonėms, tikėdamiesi to paties iš kitų. Taip, SODRAI reikia skolintis, bet paklauskime savęs – o kas turi amortizuoti nuosmukį? Jei SODRAI reiktų gyventi pagal išgales, tai reiktų keliasdešimties procentų pensijų sumažinimą. Ar būtų protinga perkelti tą našta žmonėms, kurių pensijos ir taip vergiškos?

O kokia politika būtų protinga?

R. Kuodis. Aš siūliu sujungti vieną šalies biudžetą, sumažėtų daug problemų – skolintusi valstybė, ne SODRA.

G. Nausėda. Iš esmės tai vyksta ir dabar, tik netiesiogiai.

R. Kuodis. Iš esmės taip, bet apiforminama kaip Finansų ministerijos paskola SODRAI, kuri greičiausiai niekada nebus gražinta.

R. Vainienė. Pasiūlymas būtų neblogas, jei būtų nustota vaidinti, kad kažkuri to biudžeto dalis yra skirta draudimui. Jeigu iš bendro biudžeto kaip senais ir visai negerais sovietiniais laikais būtų mokama nustatyta išmoka, nepriklausomai nuo to, kiek įmokėjai, grįžtame į laikotarpį iki 1994 metų. Mes tam pritartume.

R. Kuodis. Ber ar turėtume tuomet paskatų mokėti mokesčius, jei visi gautų vienodai? Jau dabar paskatų mažai dėl to didžiulio persikirstymo.

R. Vainienė. Sistema yra pasmerkta būti be paskatų. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kalba apie paskatų didinimą, bet numato pensinio amžiaus ilginimą, betgi tai yra paskatų mažinimas – žmogus mokės ilgiau, o gaus trumpiau. Jei būtų nuspręsta mokėti iš biudžeto visiems vienodą pensiją, SODROS tiesiog neliktų, nes nustotume galvoti, kad kažkaip tai senatvei apsidraudžiame. Likusią dalį reiktų kaupti patiems.

G. Nausėda. Bet ar tokiu atveju dėl mažų pensijų vėl nekiltų didžiulis spaudimas politikams jas didinti?

R. Vainienė. Jei būtų didelė finansinė drausmė to nedaryti, neįvyktų. Visos šitos sistemos yra politizuotos, mažiausiai politizuota yra mūsų pasiūlyta, kurią Raimundas vadina SODROS išmontavimu, o mes vadinam funkcijų delegavimu.

R. Kuodis. Daugelis valstybių renkasi vidurio kelią – truputį didinti pensinį amžių, truputį mažinti pensijas, truputį didinti mokesčius. Jei žmonės matytų, kur tie mokesčiai nueina, kad ir į jų asmeninę sąskaitą, ta būtų kitos paskatos juos mokėti. Dabar daug kas nenori mokėti, nes sklando idėja, kad SODROS nebebus, kai jie išeis į pensiją. Mano siūlymas – leisti žmogui pasirinkti, kada jis išeis į pensiją. Nebūtų dirbtinai paskatų išeiti tik suėjus minimaliam amžiui, kai pensija apskaičiuojama nuo kažkokių pasirinktų geriausių metų, kurie nebūna prieš pensiją, ir žmonėms neapsimoka ilgiau dirbti. Mano sistemoje ilgiau dirbantis žmogus ilgiau mokėtų pensijų fondui, valstybė mokėtų už sukauptas lėšas virtualias palūkanas, kurios priklausytų nuo ekonominių ir demografinių veiksnių, sistema ekonomiškai reaguotų į pokyčius ir skylių klausimo neliktų. Tokius modelius pasirinko Švedija, Italija, Lenkija, jie puikiai veikia.

Kodėl Lietuvoje sistema tiek metų nereformuojama?

G. Nausėda. Kai ekonomika kyla, niekas neturi noro ko nors reformuoti. Krizės metu reformos būna skausmingos, nes reikia kažkaip garantuoti žmonių gyvenimą, kartu kažką sistemoje taisant ir laužant. Aš tikiu, kad SODRA galima išgelbėti būtiniais patobulinimais, tačiau turi didėti ir privačių fondų reikšmė, kaip ir jais besinaudojančių žmonių skaičius. Tikiuosi, kad ateinančios kartos didžiąją dalį pensijos bus garantavusi per juos, o ne per SODRA.

Ar yra garantijų, kad valstybė jų vėl nenurės SODROS naudai?

R. Vainienė. Nėra tokių garantijų, nebent priimtų brangesnį, bet tiesioginį mokėjimą į fondus, tada būtų daugiau nuosavybės elementu, į kuriuos sunkiau pasikėsinti. Šitas pavyzdys, kai SODRA ištiko sunkumai – juk gelbėjo ne keikiamus privačius fondus, o jų lėšomis – SODRA. Kai po penkerių metų SODRA smuks duobė dėl demografinių pokyčių, ar tai nepasikartos?

Pone Kuodi, Jūs matote privačius fondus savo sistemoje?

R. Kuodis. Privačių fondų reforma buvo "parduota" visuomenei naudojant populiarius mitus, kurie literatūroje yra paneigti. Vienas iš jų – kad privatūs fondai patys savaime sprendžia demografines problemas. Be to, fondai dažnai investuoja rizikingai, o lyginame jų palūkanas su viešojo fondo grąža, kuri priklauso nuo dirbančiųjų kiekio ir darbo našumo augimo, žmonės turėtų suvokti tą riziką. Aišku, negrįšim atgal į sistemą be privačių fondų, kaip ir į padėtį, kai pirmoji karta gavo pinigų nieko prieš tai nemokėjusi jokiams SODROMS, todėl dabartinė karta turi mokėti pensijas dabartiniams pensininkams, ir susikaupti savašias. Čia ir yra reformos pereinant į privačius fondus kaina.

G. Nausėda. Esu iš tu, kam fondų idėja buvo parduota, ir blogai nesijaučiu – turiu ir pensijų fondą, ir gyvybės draudimo portfeliuką, kurį pats valdau, ir visai neprastai. Bet fondų idėja pasirodė tada, kai apie asmenines sąskaitas nebuvo nė kalbos. Alternatyva buvo lešas atiduoti SODRAI, ir galėjo būti taip, kad ta mano kaupiama pensija būtų tekusi eiliniam pastatui išgražinti. Nors sąskaitų idėja yra patraukli, gyvename realiame pasaulyje, ir šitos dabartinės dvi sistemos gali puikiai susigventi, o po truputį evoliuciniu keliu galime tobulinti ir pačią SODRA.

Pauliaus Lileikio nuotr.

[< 1 pradžia](#)